

Olsztyn, luty 2017 r.

PS-VI.431.13.2016.ICH

Pani
Iwona Nowakowska
Dyrektor Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Elku

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-VI.0030.1079.2016 z dnia 9 listopada 2016 roku /**akta kontroli str. 1**/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Izabela Chowańska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Marzena Przybylska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elku. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 14 listopada 2016 roku i zakończono w dniu 16 listopada 2016 roku.

Przedmiotem kontroli była ocena działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz oceny rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, w świetle przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2016, poz. 575 ze zm.) – zwanej dalej ustawą.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- PCPR / kontrolowana jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku,
- Organizator/organizator rodzinnej pieczy zastępczej – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku,
- Dyrektor / Dyrektor PCPR – co oznacza Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elku, panią Iwonę Nowakowską,
- kierownik działu – co oznacza Kierownika Działu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie – panią Małgorzatę Sadowską,
- Ocena – co oznacza: ocenę okresową sytuacji dziecka, w rozumieniu art. 129 ustawy,
- Ocena rodziny – co oznacza ocenę rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, w rozumieniu art. 132 ustawy.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2013 roku do dnia jej zakończenia, a fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę

przeprowadzono w obecności pani Iwony Nowakowskiej – Dyrektora PCPR w Elku i pani Małgorzaty Sadowskiej – Kierownika Działu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie w oparciu o analizę prowadzonej dokumentacji oraz złożone wyjaśnienia i oświadczenia.

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elku w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

Ustalenia kontroli:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku Zarządzeniem nr 1/2011 Starosty Elckiego z dnia 5 sierpnia 2011 roku w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie elckim **/akta kontroli str. 2/**.

W okresie poddanym kontroli organizację oraz zasady funkcjonowania jednostki określał Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elku, przyjęty Uchwałą nr 05.19.2012 Zarządu Powiatu w Elku z dnia 9 lutego 2012 **/akta kontroli str. 3-16/**. Powyższy dokument w okresie objętym kontrolą był zmieniany i przyjmowany uchwałami: Nr 22.60.2014 z dnia 5 czerwca 2014 roku **/akta kontroli str. 17-35/**, Nr 06.13.2016 z dnia 11 lutego 2016 roku **/akta kontroli str. 36-54/** i Nr 16.33.2016 z dnia 21 kwietnia 2016 **/akta kontroli str. 55-74/**.

Ustalono, że w badanym okresie kontrolowaną jednostką kierowała pani Iwona Nowakowska, a w Dziale Pomocy Dziecku i Rodzinie oprócz kierownika – pani Małgorzaty Sadowskiej zatrudniano:

- 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (w tym 2 na umowę zlecenie),
- 2 pracowników socjalnych
- 1 psychologa. **/akta kontroli str. 75/**.

Wszystkie osoby zatrudnione na stanowisku koordynatora i psychologa zatrudniane w okresie objętym kontrolą posiadały kwalifikacje, o których mowa w art. 78 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z przedłożoną kontrolującym informacją, na terenie powiatu elckiego, funkcjonowało łącznie **96 rodzin zastępczych**, z tego:

- 51 rodzin spokrewnionych,
- 37 rodzin niezawodowych,
- 8 rodzin zawodowych (w tym 1 pełniąc funkcje pogotowia rodzinnego),

W rodzinnych formach pieczy zastępczej (w dacie kontroli) umieszczonych było **164 dzieci** **/akta kontroli str. 76/**.

Kontroli poddano sposób dokonywania przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji sześciorga losowo wybranych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych **(akta kontroli str. 77-89)**. Szczegółowej analizie poddano dokumentację sporządzoną na dwóch ostatnich posiedzeniach.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji stwierdzono, że oceny sytuacji dzieci nie zawsze przeprowadzone były zgodnie z art. 131 ust. 1 ustaw, tj. nie rzadziej niż co pół roku w przypadku dzieci powyżej 3 roku życia.

W analizowanych przypadkach stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- oceny sporządzono w odstępie 8 miesięcy, tj. N.K - 28.05.2013r. i 22.01.2014r.,
- oceny sporządzono w odstępie 7 miesięcy:
 - tj. M.Z. - 07.03.2013r.-11.10.2013r.- 06.05.2014r. oraz 18.11.2015 r –24.06.2016r.
 - tj. J.K. - 24.09.2013r. (jedyna ocena w 2013r.), oraz 17.03.2015r.-28.10.2015r.

Z wyjaśnień Dyrektora PCPR stanowiących **akta kontroli str. 90** wynika, że nieterminowość dokonywania ocen spowodowana była głównie brakami kadrowymi, pobytem dziecka w Szpitalu Rehabilitacyjnym w Ameryce, koniecznością zaangażowania pracowników zespołu pieczy zastępczej w organizację Dni Rodziny w czerwcu 2016 r. oraz w przypadku J.K. zwolnieniem lekarskim pracownika. Powstała nieprawidłowość skutkować mogła nie podejmowaniem właściwych działań wobec dzieci w odpowiednim czasie.

Na podstawie analizy przedstawionych kontrolującym dokumentów stwierdzono, że w posiedzeniach dotyczących oceny sytuacji dziecka zawsze uczestniczyli:

- psycholog,
- koordynator (za wyjątkiem jednego posiedzenia),
- pracownik socjalny z PCPR w Elku,
- rodzice niepozbawieni władzy rodzicielskiej,
- rodzice zastępczy.

W posiedzeniach natomiast nie zawsze uczestniczył przedstawiciel ośrodka adopcyjnego, pomimo wysyłanych zaproszeń. Brak przedstawiciela OA miał miejsce szczególnie w sytuacjach, gdy dzieci nie miały uregulowanej sytuacji prawnej. Z tego też powodu, jak wynika z wyjaśnień Dyrektora PCPR w Elku stanowiącego **akta kontroli str. 91**, w latach 2014-2015 – zaprzestano zapraszania przedstawiciela ośrodka adopcyjnego. Jednakże z chwilą otrzymania interpretacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 kwietnia 2016 r., z której wynika, że obecność przedstawiciela ośrodka adopcyjnego jest konieczna na każdym posiedzeniu, zaproszenia są wysyłane na posiedzenia dotyczące oceny sytuacji wszystkich dzieci. Stwierdzona nieprawidłowość skutkować mogła dokonaniem niepełnej oceny sytuacji dziecka.

Stwierdzono ponadto, że w żadnym skontrolowanym przypadku, w posiedzeniu nie uczestniczył pedagog. Z uwagi na fakt, iż PCPR nie zatrudniało pedagoga, posilkowano się więc pobliskimi placówkami oświatowymi. Kontrolującym przedstawiono zaproszenia na posiedzenia zespołu kierowane do szkół. W związku z powyższym, iż z treści tych zaproszeń wynika, że w niektórych przypadkach nie zapraszano konkretnie pedagoga lecz przedstawiciela szkoły **/akta kontroli str. 92/**, w ramach bieżącego instruktażu, wskazano konieczność obowiązkowego zapraszania na każde posiedzenia pedagoga, a następnie innych osób posiadających aktualną wiedzę dotyczącą dziecka np. wychowawcy.

W analizowanych przypadkach rodzice, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej nie mieli przydzielonego asystenta rodziny, natomiast okoliczności nie uzasadniały konieczności zapraszania przedstawicieli właściwego ośrodka pomocy społecznej (małoletni rodzice biologiczni mieszkający ze swoimi rodzicami, brak możliwości ustalenia miejsca pobytu rodziców biologicznych, nieżyjący rodzice biologiczni).

Przebieg posiedzenia utrwalano w zbiorczych protokołach oraz sporządzanych dla każdego dziecka kartach pn. *Oceny sytuacji dziecka /akta kontroli str. 93-100/*, które zawierały następujące punkty:

- dane o rodzinie zastępczej,
- opis sytuacji prawnej dziecka
- opis aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka
- opis funkcjonowania dziecka w rodzinie zastępczej (z uwzględnieniem rozwoju emocjonalnego, poznawczego, społecznego, sprawności ruchowej, rozwoju zabawy i zainteresowań),
- ocenę stanu zdrowia,
- analizę stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną,
- modyfikację planu pomocy dziecku,
- monitorowanie procedur adopcyjnych w przypadku uregulowanej sytuacji prawnej dziecka umożliwiającej przysposobienie,
- ocenę zasadności dalszego pobytu dziecka w rodzinie zastępczej,
- informowanie sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej,
- inne wnioski, uwagi.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że w ramach punktu pn. *analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną* wymienia się jedynie metody stosowane w pracy, w związku z czym w ramach bieżącego instruktażu poinformowano Dyrektora PCPR o konieczności dokonywania analizy skuteczności stosowanych metod pracy z dzieckiem oraz rodziną.

Stwierdzono, że po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka, zgodnie z art. 131 ust.2 ustawy organizator przysyłał do właściwego sądu informację sporządzoną na posiedzeniu.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Dyrektora PCPR oraz Kierownika ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie p. Małgorzatę Sadowską, pracownicy PCPR dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej zawsze rozmawiają z dziećmi. Najczęściej rozmowa przeprowadzana jest w domu czyli w środowisku, w którym dziecko czuje się bezpiecznie **/akta kontroli str. 101-103/**. Przeprowadzając rozmowę uwzględnia się zarówno wiek dziecka, jego dojrzałość oraz możliwość uczestniczenia w zespole. Małoletni zapraszani są na posiedzenia zespołu w bardzo ważnych dla nich sprawach np. związanych z przeniesieniem do innej rodziny. Jednakże z uwagi na brak adnotacji potwierdzającej fakt wysłuchania dziecka i uwzględnienia jego zdania (w każdym przypadku, w którym jest to możliwe) kontrolujący w ramach bieżącego instruktarzu informowali Dyrektora PCPR o konieczności regularnego dokonywania stosownych wpisów w dokumentacji.

Przedmiotem kontroli inspektorów Wydziału Polityki Społecznej był również sposób dokonywania przez Organizatora oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Spośród 96 rodzin zastępczych zespół inspektorów poddał analizie dokumentację 6 losowo wybranych teczek rodzin:

- 2 rodzin zawodowych,
- 2 rodzin niezawodowych,

– 2 rodzin spokrewnionych /**akta kontroli str. 104-217**/.

Z analizy badanych dokumentów wynika, że Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonywał oceny rodziny z udziałem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownika socjalnego lub asystenta rodziny pracującego z rodziną dziecka.

Stwierdzono, że w trzech badanych przypadkach [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] organizator rodzinnej pieczy zastępczej nie dokonał pierwszej oceny rodziny w terminie wskazanym w art. 134 ust. 1 ustawy. Ustalono, że pierwszych ocen rodzin organizator dokonał w 2013 roku. Zapytana o wyjaśnienie przyczyn dotyczących nieterminowości dokonywania ocen rodzin Dyrektor PCPR w Elku poinformowała, że *„w latach 2012-2014 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elku występowały problemy kadrowe. W 2012 roku Centrum nie zatrudniało koordynatorów. W tym czasie na terenie powiatu elckiego funkcjonowało ponad 140 rodzin zastępczych z którymi współpracowało tylko dwóch pracowników socjalnych. Od 2013 zatrudniony był jeden koordynator”* /**akta kontroli str. 218**/. Analiza badanej dokumentacji wykazała, że w przypadku rodziny zastępczej niezawodowej państwa [REDAKTOWANE] (ustanowionej w 2007 roku) oceny, o której mowa powyżej, organizator dokonał 13 kwietnia 2016 roku. Ze złożonych wyjaśnień dyrektora PCPR wynika, że rodzina ta od 2012 roku bardzo często zmieniała miejsce zamieszkania poza teren powiatu elckiego a także województwa warmińsko-mazurskiego. We wrześniu 2015 roku rodzina powróciła na teren powiatu elckiego i *„do dnia dzisiejszego ww. rodzina zastępcza współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzina wywiązuje się ze swojej funkcji prawidłowo”*. Wyjaśnienia Dyrektora PCPR stanowią **akta kontroli 219 i 220**.

Ustalono, że w okresie poddanym kontroli obowiązywały druki karty oceny rodziny zastępczej, w których Organizator uwzględniał informacje dotyczące :

- aktualnej sytuacji rodziny i składu rodziny zastępczej,
- kwalifikacji zdobytych w ocenianym okresie,
- warunków socjalno – bytowych rodziny zastępczej,
- sytuacji zdrowotnej rodziny,
- samooceny posiadanych przez rodziców zastępczych umiejętności w zakresie:
 - wypełniania obowiązków rodzica zastępczego,
 - zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych dziecka,
 - zaspokajania potrzeb rozwojowych i kompensowania opóźnień,
 - podtrzymywania więzi z rodziną naturalną dziecka,
 - budowania trwałych pozytywnych więzi dziecka z aktualnym otoczeniem,
 - współpracy z pracownikami pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia itp.,
- oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych funkcji oraz jakości wykonywanej pracy,
- wniosków.

Karty podpisywane były przez kierownika działu, koordynatora, i pracownika socjalnego. Analiza teczek rodzin zastępczych nie wykazała, aby któraś z rodzin skorzystała z prawa wniesienia zastrzeżeń, do czego uprawnia zapis art. 134 ust. 2a ustawy i pouczenie widniejące na arkuszu oceny rodziny. Zgodnie z informacją przedłożoną przez panią Iwonę Nowakowską

– Dyrektora PCPR w Elku, w latach 2013-2016 żadna z rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu elckiego nie została oceniona negatywnie /**akta kontroli str. 221**/,

Ustalono, że na okoliczność dokonywania weryfikacji rodziny pod kątem posiadania predyspozycji do pełnienia swojej funkcji, rodziny zastępcze przedkładają:

- zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu,
- oświadczenie o spełnianiu warunków, o których mowa w art.42 ust.1 ustawy (podpisane pod rygorem odpowiedzialności karnej i stosowane od 2015r.).

Organizator weryfikuje predyspozycje rodziny do pełnienia funkcji rodziny zastępczej także poprzez:

- wystąpienie z zapytaniem o karalność do KRK,
- dokonanie diagnozy psychologicznej i pedagogicznej,
- wizyty w miejscu zamieszkania rodziny.

Stwierdzono, że opinie psychologiczne, potwierdzające posiadanie przez rodzinę predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (wymagane zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy od 19 września 2014 roku co dwa lata) posiadały wszystkie badane rodziny oprócz wspomnianej wcześniej niezawodowej rodziny Aliny i Grzegorza K. Rodzina ta nie posiadała również wymaganych w tym samym przepisie prawnym aktualnych zaświadczeń lekarskich. Zapytana o przyczyny braku w/w dokumentów Dyrektor PCPR wyjaśniła, iż niemożność zweryfikowania predyspozycji tej rodziny do pełnienia swojej funkcji spowodowane było także częstą zmianą miejsca zamieszkania.

Opisane powyższej nieprawidłowości mogły rodzić ryzyko funkcjonowania w powiecie elckim rodzin zastępczych, które utraciły kompetencje do pełnienia tej funkcji i przestały spełniać ustawowe warunki.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

Zalecenia:

1. Oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej, dokonywać z udziałem wszystkich osób wymienionych w art. 130 ust.1 ustawy. Termin realizacji - na bieżąco.
2. Przestrzegać ściśle terminów przeprowadzania ocen sytuacji dzieci określonych w art. 131 ust.1 ustawy. Termin realizacji – na bieżąco.
3. Dokumentować fakt wysłuchania dziecka podczas dokonywania oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej – zgodnie z art. 4a ustawy. Termin realizacji: na bieżąco.
4. Oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka dokonywać zgodnie z terminami wskazanymi w art. 134 ust 1 i 2 ustawy. Termin realizacji: na bieżąco.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 575 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Jabłonka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej